

VOKSENPJÆK

Hvornår blev det o.k. bare at droppe en aftale?

Engang var en aftale en aftale, nu betyder "ja" i stigende grad "måske", for vi pjækker som aldrig før - fra aftaler både med venner og det offentlige. Det koster samfundet dyrt, ødelægger venskaber og er slet og ret vanvittigt uhøfligt.

AF SIMONE BRANDT HALD.
ILLUSTRATION: RASMUS JUUL.

Servietterne er foldet, bouillabaissen simrer i gryden, og der er rigeligt med chardonnay på køl. Du har skrubbet toiletkummen, arrangeret tulipaner i vaser, forsøgt at lægge lange penselstrøg, som holder sig inden for kanterne, med lakken og... pludselig lyder der et pling fra din telefon. "Jeg kan desværre ikke komme alligevel. Sorry. Håber I får en god aften". Bare sådan uden videre. Intet opkald. Ingen forklaring. Andre melder ikke engang afbud. De bliver bare væk.

- Hvis du har stået og brugt tid på at arrangere den helt store middag, og den ene afbuds-sms efter den anden tikker ind på dagen, så kan man ikke opfatte det anderledes, end at gæsterne ikke har respekt for din tid. Det er rendyrket ligegyldighed og ugidelighed. Når nogen gør sig umage på den måde, må man også gengælde den gestus ved som minimum at svare på invitationen. Vi er som mennesker blevet mere egoistiske. Vi står selv i forreste række, og så tænker vi ikke så meget på, hvem der bliver ramt af det i den anden ende. Faktisk er vi lidt nogle forvoksede pattebørn, der kun tænker på os

R. JUUL-17-

selv, forklarer Nathalie Ostrynski, der er journalist og klummeskribent på Berlingske og netop har skrevet en klumme om temaet voksenpjæk, som hun selv har oplevet og faktisk også praktiseret, indrømmer hun, og giver dermed også sig selv en opsang.

– Jeg har tit oplevet veninder og bekendte af hunkøn aflyse en god middag ude i byen eller en kaffeaftale på grund af en mindre hovedpine, lidt tør vinterhoste, eller fordi de blot havde haft en travl dag på arbejdet. ”Ej, kom nu alligevel”, har jeg så plaget dem. Uden held. Det er jo egentlig ret tamme undskyldninger, som jeg også selv har brugt, selvom jeg sjældent aflyser i sidste øjeblik. De fleste af os har nok gjort os skyldige i at aflyse noget, fordi vi måske hellere ville blive derhjemme og slappe af. Men det er og bliver en tam undskyldning. Jeg tror ikke, at mænd bringer den slags argumenter i spil over for deres venner, hvis der venter dem en kold øl et sted på en bardisk.

DEN HALVE AFTALE

Franskmændene har et ord for det. Vi er blevet mere laissez-faire med vores aftaler, men faktisk også bange for at binde os, for hvad nu hvis vi får et bedre tilbud? Det er meget symptomatisk for det moderne menneske, at vi for alt i verden ikke vil føle os fastlåste. Vi vil være frie til at ændre planer. Frie til at lade lysten og ikke pligterne sætte en retning for øjeblikket.

– Vi er blevet mindre villige til at gøre det, vi ikke har lyst til i øjeblikket. Vi kan ikke sige endnu, om vi kommer, fordi vi skal mærke efter på dagen. Aflysningen uden egentlig begrundelse er blevet mere normalt, ligesom den halve aftale er blevet mere normalt. Og jaet, der betyder måske. Det, tror jeg, hænger sammen med, at de fleste forstår sig på, at man må holde sig fleksibel. Og derfor

er en aftale ikke længere en aftale, det er en halv aftale, forklarer Anders Fogh Jensen, der er filosof og forfatter til bøgerne ”Projektsamfundet” og ”Projektmennesket”, som sætter vores samtid under lup.

– Vores hverdag er blevet så optimeret, at vi har taget den halve aftale til os, som om det var fornuftigt. Vi indgår aftaler på den traditionelle måde, men forholder os til dem som brikker, der kan rykkes eller slettes. Selvom kalenderen ser statisk ud, så bliver den dynamisk. Og hvis alles kalendere er dynamiske, ja, så ved man heller ikke helt, om aftalerne bliver til noget, siger han.

Før facebook- og iPhone-æraen banede sig vej ind i vores liv, var aftalekulturen i sin natur meget mere forpligtende. Fastnettelefonen var endnu vores vigtigste kommunikative bindeled, og det var decideret ubehøvet ikke at møde op til sin aftale, for der var ringe muligheder for at varsle hinanden omkring ændrede planer.

– Op igennem 90’erne havde de fleste danske familier en ugekalender hængende på køleskabet, hvor hele familien skrev ind: ”Lørdag: fodboldafslutning. Søndag: mormors fødselsdagsfest.” Og man ringede til hinanden for at svare på invitationen. I dag kan man jo bare lynhurtigt sms’e eller skrive på Messenger. Der er kommet en mere lemfærdig omgang med aftaler, fordi vi så let kan aflyse. Der er ikke samme alvor omkring det, som jeg husker, der var, da jeg selv var yngre, erindrer Nathalie Ostrynski. Det ubehag, vi føler ved at have faste aftaler, udmønter sig sommetider i, at vi skuffer dem omkring os og sætter venskaber over styr. Alt sammen fordi vi ikke vil give afkald på fleksibiliteten, men er den det værd?

– De relationer, vi har, bliver langt mere skrøbelige, for pludselig kan

”

Der er faktisk noget, du som vært kan gøre for at øge sandsynligheden for, at dine venner kommer til dit arrangement. Få dem til at forpligte sig økonomisk

man ikke stole på, at hende der, som altid melder afbud, så kommer, når hun rent faktisk har takket ja til en invitation. Det kan så tvivl om ægtheden af ens relationer. Vil de en? Har de brug for at se en? Eller er man hele tiden bare *second choice*. Det skaber stor usikkerhed og kan i yderste konsekvens betyde, at venskabet går i stykker. Hvorfor skal man selv blive ved med at prøve, når den anden part ikke gider?, siger Nathalie Ostrynski.

NOTIFIKATIONSHELVEDET

Det er ikke kun venner og familie, vi brænder af fra tid til anden. Restauranter og frisører har måttet indføre såkaldte "no show-gebyrer" – en bøde, som skal betales, hvis ikke man dukker op og gør krav på sit bord eller sin frisørtid. I nærmeste fremtid kan det samme blive en realitet i hospitalsvæsenet og hos din praktiserende læge. 1,8 millioner gange om året udebliver en patient fra en lægeaftale, ifølge Søndagsavisen, og det giver både længere ventetider og flere udgifter til sundhedsvæsenet. Derfor har Dansk Erhverv foreslået at indføre en bødestraf på 250 kroner ved udeblivelse fra en lægeaftale – dog endnu uden held.

– I samfundsperspektiv er det et problem, hvis vi alle sammen kommer for sent og aflyser aftaler, hvor andre menneskers tid og penge er involveret. Det er et bragende spild af tid og ressourcer, pointerer Nathalie Ostrynski, som har observeret, hvordan offentlige og private institutioner forsøger at minimere deres økonomiske tab.

– Gang på gang oplever jeg at få tilsendt en lang række af påmindelser, når jeg har booket bord på en restaurant, har en tid hos tandlægen eller skal et eller andet hos det offentlige. Der kommer sms-notifikationer og e-mails. Og det er jo meget smart og desværre nok også nødvendigt, hvis ikke man vil brænde inde med 20 jomfruummere, men hvad er det egentlig tegn på? Det er jo faktisk et udtryk for, at vi har en hel masse mennesker omkring os, som er nødt til at opdrage på os. Vi er voksne mennesker, som selv aktivt har valgt at bestille en tid hos tandlægen eller bestille bord på en restaurant. Alligevel skal der det her beredskab af notifikationer til for, at vi dukker op.

Det provokerer mig, siger hun og pointerer, at vores sløse tilgang til vores aftaler går ud over vores tillid til hinanden.

– Det betyder ret meget for den tillid, vi ellers går rundt og bryster os sådan af her i Danmark. Når jeg ringer og bestiller en pizza, så stoler pizzamanden jo på, at jeg kommer og henter den pizza og betaler for den. I sidste ende kan det betyde, at vi fremover vil føle os nødsaget til at kontrollere hinanden i langt højere grad.

FACEBOOK-FAKTOREN

Det er tæt på umuligt at komme uden om det sociale medie Facebook, når vi bevæger os ind på begivenhedernes og aftalernes arena. Facebook er med sine 1,79 milliarder aktive brugere om måneden blevet en slags begivenhedernes holdeplads eller eventcentral, om man vil, hvorfra millioner af digitale invitationer strømmer ud i cyberspace og på nanosekunder ender som en notifikation i den rette proceslinje. Ikke engang Facebook selv har tal på, hvor mange begivenheder der oprettes hvert år, men vi taler millioner, og der er ingen tvivl om, at >

det er her, det sker. Invitationerne til private arrangementer, offentlige debatter og foredrag vælter ind i en sådan grad, at det kan være svært at overskue dem alle og finde tid til at melde til og fra.

En af forklaringerne på, hvorfor det sommetider kniber med at få meldt afbud, skal netop findes i Facebooks opbygning og rammer, mener Trine-Maria Kristensen, der er ekspert i sociale medier. Den halve aftale har højest tænkeligt opnået større social accept, efter det sociale medie introducerede os for "Deltager måske-funktionen" og "Interesse-ret-funktionen", som ligefrem forkynder måske og ansvarsfralæggelsen.

Det at vi går på Facebook i vidt forskellige settings – ved busstoppestedet, i Føtex, til familiefødselsdagen – er også medvirkende årsag til, at vi ikke får meldt ud med et klart svar, mener Trine-Maria Kristensen. Det er så nemt lige at trykke "deltager" eller "deltager måske", når man er på farten, og så kan man tage endelig stilling til det på et senere tidspunkt. Men det er ofte her, det glipper, for vi glemmer at tage invitationen op til genovervejelse, og så er det, at vi – nogle gange utilsigtet – får givet vores omgivelser en virtuel fuckfinger af dimensioner.

– Du sidder løsrevet og kigger på det der arrangement på Facebook, og det er nemmere bare at sige "ja, klart, jeg kommer". Hende, der arrangerer, er måske skide sød, og man ved, at hun bliver glad, hvis der kommer nogen til hendes arrangement, og man vil jo også gerne være venlig. I dag betyder "deltager" måske

også bare "fedt, at du holder noget". Man viser, at man er generøs med sin tid, og det vil vi jo alle sammen gerne vise, at vi er, forklarer socialmedia-eksperten. – Når man inviteres til en begivenhed, tænker de fleste umiddelbart: "Det ligger først to måneder ude i fremtiden, der har jeg masser af tid. Det melder jeg mig til." Men så sker livet bare. Når man så nærmer sig datoen, er kalenderen pakket, man har hovedpine, ungen har mellemørebetændelse, og chefen vil gerne have, at man bliver længere på jobbet. Som begivenhed på Facebook så det ellers virkelig hyggeligt og dejligt ud, men nu magter man det bare ikke, siger Trine-Maria Kristensen og argumenterer i samme åndedrag for, at vi også skal give vores nærmeste lidt elastik, for livet kan jo ramle for os alle. Vi skal bare huske at melde afbud, så ikke vi spilder hinandens tid.

I dag har vi alle teknologiske muligheder for at aflyse. Derfor kan det undre, hvorfor vi ikke altid får det gjort. Men der er forskel på, hvordan vi agerer over for nære og perifere relationer, mener Trine-Maria Kristensen.

– Jeg tror, vi får det gjort, hvis det er nogen, vi er tætte med og føler os forpligtede overfor. Jeg har svært ved at forestille mig, at du ikke ville komme til din mors fødselsdag uden lige at give hende et ring. Der er en inderkreds, og så er der periferien, og det er folk i periferien, vi ikke har lige så mange kvaler ved at aflyse med, siger hun og tilføjer, at det typisk ikke har nogle konsekvenser for dem, der aflyser, og derfor er der intet incitament til at ændre kurs fremover.

Da invitationerne rykkede fra papir over på de digitale platforme i 00'erne, fik vi samtidig adgang til en helt ny funktion, som i mange henseender også er medvirkende til, at der i dag er store frafald til arrangementer, der er blevet annonceret på Facebook, forklarer Trine-Maria Kristensen.

– På Facebook kan du gå ind og se gæstelisten og gøre op med dig selv, om der kommer nogen, som du gider at være sammen med. Hvis hende der den vildt irriterende kommer,

BLIV EN BEDRE GÆST

1. Download "Facebook Events", der hjælper med at holde styr på, hvilke events du har sagt ja til at deltage i, og hvilke events der finder sted hvornår. I bedste FOMO-stil – Fear Of Missing Out – kan du også tjekke begivenheder i dit lokalområde ud via appens interaktive kort.

2. Slå dine notifikationer til, så du bliver mindet om, at du skal til fødselsdagsfest i morgen. Hvis du pludselig ikke kan deltage alligevel, kan du nå at melde afbud dagen før.

3. Anskaf dig en papirkalender. Det er oldschool, men det virker, hvis du altså husker altid at have den på dig, så du kan skrive dine aftaler ind, og kigger i den dagligt.

Kilde: ekspert i sociale medier Trine-Maria Kristensen

og din bedste veninde ikke gør, så vil du måske egentlig hellere ligge derhjemme og se Netflix.

Men der er faktisk noget, du som vært kan gøre for at øge sandsynligheden for, at dine venner kommer til dit arrangement.

Få dem til at forpligte sig økonomisk.

– Der skal være noget strukturelt, der gør, at der er noget på spil for dem. F.eks. at de på forhånd har betalt for en middag, en teater- eller biografbillet. Hvis der ikke er det, så føles forpligtelsen bare ikke lige så stor, fortæller Trine-Maria Kristensen.

GENERATIONERNES SAMMENSTØD

Det kan være en kompliceret affære at lave aftaler på tværs af generationer.

Der er nemlig vidt forskellige holdninger til, hvad der er god og dårlig aftalestil, fortæller Anders Fogh Jensen.

– De ældre generationer går ud fra, at man bedst arrangerer fremtiden ved at planlægge. De agerer ud fra, at man kan vide, hvad der sker, og derfor også at man skal vide, hvad der skal ske. Hvor mange gæster der kommer f.eks. Det bygger også på pligten, at man holder, hvad man siger. De unge vil ikke låses og forstår derfor også, at man ikke kan låse andre. Derfor svarer de med et ”måske” eller ”ja”, der senere kan laves om. Når så de to grupper skal lave aftaler sammen, såsom en ferie eller familiefødselsdag, så står de ældre og venter på et svar fra de unge. Og hvis de presser de unge til et endeligt svar, så ender det ofte med et nej, fordi den unge gerne vil holde døren åben, hvis der skulle dukke noget bedre op. Mens den ældre finder det helt naturligt, at hvis et fællesskab skal fungere, så bliver man nødt til at lave forpligtende aftaler, siger han og fremhæver også, at voksenpjækkeri er et mere udbredt fænomen i storbyen.

– I store størrelser som storbyen skal man ikke jævnligt se hinanden i øjnene, og derfor er der ikke de samme moralske konsekvenser ved at aflyse en aftale.

I en tid hvor udviklingen af ærinderbotter, transport-droner og kunstig

intelligens er en realitet, er det ret sandsynligt, at teknologien kommer til at spille en endnu større rolle i forhold til vores tid og planlægning i fremtiden, mener Trine-Maria Kristensen. Hun tror på, at vi vil lade Google og andre tech-giganter monitorere, digitalisere og analysere vores adfærdsmønstre med det formål at tilrettelægge den mest optimale kalender for den enkelte, som samtidig tager højde for vores mentale sundhed.

– Teknologien vil blive bedre til at hjælpe os med at være realistiske omkring vores tid og energi, bl.a. tror jeg på, at vi får intelligente digitale kalendere. Hvis du prøver at booke tirsdag aften med et arrangement, vil din kalender fortælle dig, at det er fuldstændigt urealistisk, for i weekenden var du til to fester, og på fredag skal du aflevere det der projekt på jobbet. Kalenderen tracker din adfærd og sammenholder – ved hjælp af blodtryksmålinger, som kalenderen har adgang til via din telefon – dit stressniveau med antallet af arrangementer, du har været til i en given uge. Har dit blodtryk været for højt i en uge, hvor du havde tre aftaler, så bliver kalenderen klogere på, at den skal advare dig om at booke lige så mange aftaler igen en anden gang, fortæller Trine-Maria Kristensen, som selv benytter sig af de features Googles kalender tilbyder.

– Her forleden skulle jeg nå et møde i København klokken 14, og jeg bor i Roskilde. Da klokken blev 13.20, var jeg endnu ikke taget af sted fra min hjemmeadresse, og dér fik jeg en notifikation om, at jeg skulle køre om fem minutter, hvis jeg skulle nå til mit møde i tide. Det kunne min Google-kalender registrere, fordi den er koblet sammen med gps'en i min telefon. Den slags daglige påmindelser bliver kun mere og mere omsiggribende i de kommende år. ■

”

Vi indgår aftaler på den traditionelle måde, men forholder os til dem som brikker, der kan rykkes eller slettes

